

МІНІСТЕРСТВО освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-педагогічних робіт
професор Олександр ВОЛЮВКО

“ ” _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІОЛОГІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти - _____ магістратура _____

галузь знань – _____ 05 – Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр і назва)

спеціальність - _____ 054 - Соціологія _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ Соціальні технології _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

Вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ соціологічний _____

2022/ 2023 навчальний рік

«СОЦІОЛОГІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету

29 серпня 2022 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Філіппова Ольга Аркадіївна - кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри соціології

Протокол № 15 від 14 червня 2022 р.

В.о. завідувачки кафедри соціології

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціальні технології»

Гарант освітньої програми «Соціальні технології»

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол № 10 від 21 червня 2022 року.

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Соціологія глобалізації» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 054 – Соціологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: розглянути основні теорії глобалізації, її визначення, ключові аспекти та фактори глобалізації, методологічні основи дослідження глобалізаційних процесів та їх проявів. Розкрити сутність соціологічного підходу до дослідження глобалізації.

Завдання курсу: визначити потенціал соціологічних теорій та категоріальний апарат соціології глобалізації, що складають методологічну основу аналізу глобалізаційних процесів; визначити рівні та виміри глобалізації, проаналізувати ефекти глобалізації на локальні спільноти; проаналізувати вплив глобальних соціальних процесів на макро- мезо- та мікрорівнях та їхні прояви в сучасній Україні; розкрити сутність антиглобалістичного руху.

1.3. Кількість кредитів – 3 кредитів

1.4. Загальна кількість годин – 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й М	1-й М
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
90 год.	90 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, Освітнього стандарту спеціальності 054 – «Соціологія» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 05.01.2021 № 14), студенти повинні набути такі результати навчання.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні завдання та проблеми в галузі соціології, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням релевантної теорії та методології.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного та конкретного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 02. Здатність працювати автономно

- ЗК 03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)
- ЗК 04. Здатність працювати в міжнародному контексті
- ЗК 05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
- ЗК 06. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК 07. Здатність до аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з її опонентами
- ЗК 08. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- ЗК 09. Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її гендерних, расових, вікових аспектів
- ЗК 10. Усвідомлення культурного розмаїття суспільств і викликів взаємодії в міжкультурному контексті
- ЗК 11. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій Загальні компетентності
- ЗК 12. Здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел

Фахові компетентності:

- СК 01. Здатність аналізувати соціальні явища і процеси
- СК 02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти
- СК 03. Здатність проєктувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію
- СК 04. Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень Фахові компетентності
- СК 05. Здатність обговорювати результати соціологічних досліджень та проєктів українською та іноземною мовами
- СК 06. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та керуватися загальнолюдськими цінностями
- СК 07. Здатність розробляти та оцінювати соціальні проєкти і програми.
- СК 08. Здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями
- СК 09. Здатність здійснювати педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти
- СК 10. Здатність знайти соціальні дані у відкритому доступі, здійснити їхнє змістовне структурування й узагальнення
- СК 11. Здатність проаналізувати, представити та проінтерпретувати числові й нечислові соціальні дані
- СК 12. Усвідомлення відмінностей між ключовими соціологічними парадигмами

Програмні результати навчання:

- ПР 01. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології
- ПР 02. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки
- ПР 03. Розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя
- ПР 04. Застосовувати наукові знання, соціологічні та статистичні методи, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування складних задач соціології та суміжних галузей знань
- ПР 05. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.

ПР 06. Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук, у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями

ПР 07. Вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей

ПР 08. Зрозуміло і недвозначно доносити знання, власні висновки та аргументацію з питань соціології та суміжних галузей знань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються

ПР 09. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки

ПР 10. Здійснювати системний аналіз діяльності організації, інтерпретувати результати й надавати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення її функціонування

ПР 11. Здійснювати оцінювання соціальних програм та проектів, визначати їхню ефективність/результативність, надавати рекомендації щодо їхнього вдосконалення

ПР 12. Аналізувати та вирішувати соціальні проблеми шляхом налагодження взаємодії із представниками бізнесу, органів державного управління та громадськістю

ПР 13. Знати категорії та концепції сучасної методики організації навчального процесу

ПР 14. Вміти застосовувати сучасні методи у викладацькій діяльності у ЗВО.

Студенти повинні:

знати:

- визначення специфіки та предмету соціології глобалізації;
- категоріальний апарат соціології глобалізації
- зміст основних етапів теоретичного осмислення глобалізації;
- основні напрямки розвитку сучасної соціології глобалізації;
- основні прояви глобалізаційних процесів
- рівні та виміри глобалізації

вміти:

- розглядати глобалізацію як нове явище сучасності;
- застосовувати основні поняття та категорії соціології глобалізації при аналізі сучасних суспільств;
- аналізувати прояви глобалізації на макро-, мезо- та мікрорівні

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 1. Становлення та розвиток соціології глобалізації

Основні категорії соціології глобалізації. Глобалізація, глобальність, глобалізм. Глобальність як буттєва визначеність глобалізації (соціальна статика) і глобалізації як процес (соціальна динаміка). Глобалізм як ідеологія панування світового ринку та складова ідеології неолібералізму.

Глобалізація як об'єктивна реальність сучасного життя. Становлення і розбудова предмету соціології глобалізації. Глобалістика як галузь наукового знання. Міждисциплінарні можливості дослідження глобалізації. Особливості соціологічного підходу по вивчення та аналізу глобалізаційних процесів. Основні етапи теоретичного осмислення глобалізації.

Предмет соціології глобалізації. Основні питання соціології глобалізації: агенти інтереси та розподіл сил та владних ресурсів, які стоять за процесами глобалізації; соціальна нерівність і соціальна диференціацію, обумовлені процесами глобалізації; вплив глобалізації на суспільство і на спосіб життя індивідів, на моделі життєтворчості; людство як глобальна спільнота і можливості конституювання світового суспільства; культурні практики, що трансформуються і набувають нових рис внаслідок глобалізації (засоби масової комунікації, мода, туризм, дозвілля, виховання тощо); структурні зміни у суспільствах, обумовлені глобалізацією; можливість соціального пізнання тенденцій глобалізації (глобальні проблеми сучасності, проблеми їх ідентифікації, їх взаємозв'язок, глобальне прогнозування).

Рівні та виміри глобалізації. Глобальні проблеми сучасності.

Тема 2. Модернізація та глобалізація як соціологічні парадигми

Культурно-історичні прообрази глобалізації і передумови її розгортання. Модернізація та глобалізація як соціологічні парадигми. Теорії глобалізації як історичні «нащадки» теорій конвергенції, модернізації та індустріального суспільства. Загальна характеристика теорій конвергенції, модернізації та індустріального суспільства.

Поняття модернізації. Культура модерніті та її основні цінності. Змістовне ядро модерніті. Модернізація у змістовному та формальному сенсі. Судьби модернізації в незахідних суспільствах. «Ешелони» модернізації.

Загальна характеристика теорій глобалізації. Дихотомія «локальне-глобальне» як загальна основа усіх теорій глобалізації. Просторове визначення процесів глобалізації.

Тема 3. Типи глобалізаційних теорій

Типологія глобалізаційних теорій.

Дискурс *світової системи* як концептуалізація суспільних змін, що відбуваються у системі економічних та політичних відносин між національними державами. Світ-системна теорія І. Валлерстайна. Суспільства, що утворюють групи центру, периферії та полупериферії. Аналіз суспільних змін як перехід капіталістичної світ-системи у фазу кризи.

Теорії *глобальної системи*: теорія Е. Гідденса та Л. Склера. Теорія Е. Гідденса: чотири інституційні виміри глобалізації (світова капіталістична економіка, система національних держав, світовий військовий порядок, міжнародний розподіл праці). Теорія Л. Склера: формування системи транснаціональних практик, що існують на трьох інституційних рівнях (політичному, економічному, ідеолого-культурному). Загальна характеристика теорій глобальної системи. Глобалізація як серія аналогічних, однопорядкових тенденцій у різноманітних інституційних сферах.

Теорії *глобальної соціальності*: концепції Р. Робертсона, У. Бека, Г. Тернборна. Концепція Р. Робертсона: поняття глобальної інституціоналізації життєвого світу; локалізація глобальності; поняття «глокалізації». Концепція У. Бека: поняття «транснаціональний соціальний простір»; прояви глобалізації у політичній, економічній та культурній сферах;

модель світового суспільства ризику. Три види глобальних небезпек. Концепція Г. Терн борна: множинність та багатомірність глобалізаційних процесів; шість глобалізаційних хвиль в історії людства; модель глобальної соціальності, що концептуалізує зміни на двох рівнях (макро- та мікросоціальному) та у двох напрямках (глобалізація та локалізація). Загальна характеристика теорій загальна характеристика.

Теорії *детериторіалізації соціального*: концепція А. Аппадурі, М. Уотесра. Концепція А. Аппадурі: глобалізація як детериторіалізації, тобто втрата прив'язки соціальних процесів до будь-якої території; п'ять культурно-символічних просторів-потоків (технопростір, фінансовий простір, медіапростір, ідеопростір). Концепція М. Уотесра: глобалізація як детериторіалізації, що обумовлено експансією символічних обмінів; три типи обмінів (економічний, політичний, символічний). Глобалізація як процес, що визначається перевагою культури над політикою та економікою. Культура як найбільше глобалізована сфера. П'ять вимірів культури (сакро-простір, Етно-простір, економо-простір, медіа-простір, дозвілля-простір). Загальна характеристика теорій детериторіалізації соціального.

Глобалізація-цивілізація-революція: концепція Й. Бартельсона. Перспективи глобалізації, пост-глобалізація, дискурс віртуалізації.

РОЗДІЛ 2. ПРОЯВИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 4. Економічна та політична глобалізація

Феномен економічної глобалізації у площині соціологічного аналізу. Економічна глобалізація і модернізація. Економічна глобалізація як становлення фундаменту світового суспільства. Соціальні наслідки економічної глобалізації. Соціологія глобального менеджменту.

Соціологічний вимір політичної глобалізації. Демократизація як політична модернізація. Постнаціональна політика та інституціональні зміни у світовій політиці. ЄС у проблемному полі соціології глобалізації. Право за умов глобалізації. Нові соціальні рухи і формування транснаціонального громадянського суспільства. Поняття глобального громадянства.

Тема 5. Культурна глобалізація. Наука та освіта в умовах глобалізації

Поняття цивілізації. Основні положення теорії цивілізаційного процесу Н. Еліаса.

Прояви та тенденції культурної глобалізації. Передумови становлення і тенденції розгортання культурної глобалізації. Культурна ідентичність у добу глобалізації. Організаційні параметри культурної глобалізації та її функції. Глобальна лінгвістична система. Постматеріальні цінності. Наднаціональні організації та інституції

Поняття мультикультуралізму. Інтеркультурний діалог як основа конституювання мультикультурного суспільства: співіснування і взаємодія культур у добу глобалізації. Релігії та глобальна етика. Культурна структура світового суспільства та культурні стилі його акторів

Наука і освіта за умов глобалізації. Світове суспільство як суспільство знань. Глобалізація науки. Дифузна модель глобалізації науки. Модель взаємодії. Поняття глобальної інтелектуальної еліти.

Глобалізація освіти. Освічені люди як головний ресурс суспільства знань. Правова основа глобалізації освіти. Болонський процес як приклад глобалізаційних тенденцій у сфері освіти.

Тема 6. Сім'я та індивід в умовах глобалізації. Глобалізація та споживання

Глобалізація і соціокультурні зміни на мікрорівні суспільного життя. Зміни у світі праці.

Вплив глобалізації на сім'ю і родинні відносини. Трансформація європейської моделі сімейного життя. Репродуктивність та статеві стосунки. Традиційна сім'я і сім'я рефлексивного модерну. Роздільні («шпагатні») сім'ї. Інтеркультурний шлюб. Одностатеві шлюби.

Індивід в умовах глобалізації. Практика повсякденного космополітизму. Життєтворчість в умовах глобалізації. Людина у глобалізованих і глокалізованих контекстах. Проблема ідентичності в умовах глобалізації.

Глобалізація та моделі споживання. Пост-модерністський вимір конс'юмеризму та його американські варіанти (ресторані швидкого обслуговування, кредитні картки, торгові центри). Концепція Бодріяра «споживацького екстазу» та «екстаз-системи». Карнавалізація суспільства та концепція утіхи (задоволення).

Глобалізація та «дискурс харчування». Індустрія харчування та ресторанний бізнес. Віртуальний світ споживання.

Тема 7. СМІ та глобалізація

Телекомунікації, інтернет-комунікація як види глобальної комунікації.

Три основних підходи у вивченні СМІ та глобалізації: девелопменталізм, культурний імперіалізм, інформаційне суспільство. Теорія МакЛюєна. Теорія М. Кастельса. Поняття мережевого суспільства.

Тема 8. Глобалізація та тероризм

Воєнна глобалізація, її прояви та соціальні наслідки. Глобальна динаміка озброєння. Глобалізація організованого насилля. Торгівля зброєю та її наслідки. Глобалізація воєнної науки у добу глобалізації. Види війн у постнаціональну добу. Міфологізація глобальних війн

Глобалізація тероризму. Поняття тероризму як практики протиправного застосування озброєного насилля з метою нав'язування суспільству або світу волі тих чи інших соціальних, етнічних або політичних груп. Основні умови появи міжнародного тероризму. Суб'єкти міжнародного тероризму. Відмінність тероризму від воєнних акцій. Структурування терористичних груп і структура особистості сучасного терориста. Старі та нові форми тероризму. Комерціалізація тероризму. Перспективи боротьби з тероризмом.

Мир у добу глобалізації.

РОЗДІЛ 3. АНТИГЛОБАЛІЗМ ТА АЛЬТЕРНАТИВНІ ПРОЕКТИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 12. Антиглобалізм як соціальний рух та ідеологія

Поняття антиглобалізаційного руху та антиглобалізму. Причини антиглобалістських виступів. Стихійні та керовані антиглобалістські виступи. Основні принципи антиглобалістського руху. Антиглобалізм як ідеологія

Тема 13. Феномен альтерглобалізму: альтернативні проекти глобалізації

Парадокси та принципи антиглобалізаційного руху. Протиріччя антиглобалізаційного руху.

Гуманізація глобалізація через альтерглобалізацію. Поняття альтернативних проектів глобалізації.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Концептуалізація глобалізації												
Тема 1. Становлення та розвиток соціології глобалізації	6	2				4	9	0,5	0,5			8
Тема 2. Модернізація та глобалізація як соціологічні парадигми	6	2				4	9	0,5	0,5			8
Тема 3. Типи глобалізаційних теорій	18	6	4			8	11	2	1			8
<i>Разом за розділом 1</i>	<i>30</i>	<i>10</i>				<i>16</i>	<i>29</i>	<i>3</i>	<i>2</i>			<i>24</i>
Розділ 2. Прояви глобалізації												
Тема 4. Економічна та політична глобалізація	10	1	2			7	9	0,5	0,5			8
Тема 5. Культурна глобалізація. Наука й освіта в умовах глобалізації	10	1	2			7	9	0,5	0,5			8
Тема 6. Сім'я та індивід в умовах глобалізації. Глобалізація та споживання	8		2			6	8					8
Тема 7. СМІ та глобалізація	10	1	2			7	8,5	0,5				8
Тема 8. Глобалізація та тероризм	10	1	2			7	8,5	0,5				8
<i>Разом за розділом 2</i>	<i>48</i>	<i>4</i>	<i>10</i>			<i>34</i>	<i>43</i>	<i>2</i>	<i>1</i>			<i>40</i>

Розділ 3. Антиглобалізм та альтернативні проекти глобалізації											
Тема 9. Антиглобалізм як соціальний рух та ідеологія	8	2	2			4	9	0,5	0,5		8
Тема 10. Феномен альтерглобалізму: альтернативні проекти глобалізації	4					4	9	0,5	0,5		8
<i>Разом за розділом 3</i>	<i>12</i>	<i>2</i>	<i>2</i>			<i>8</i>	<i>18</i>	<i>1</i>	<i>1</i>		<i>16</i>
Усього годин	90	16	16			58	90	6	4		80

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Дистанційна форма
Розділ 1. Концептуалізація глобалізації			
1	Основні категорії та етапи розвитку соціології глобалізації. Специфіка та предмет соціології глобалізації <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні категорії соціології глобалізації 2. Предмет соціології глобалізації 3. Специфіка соціології глобалізації 4. Рівні та виміри глобалізації 		0,5
2	Модернізація та глобалізація як соціологічні парадигми <ol style="list-style-type: none"> 1. Культурно-історичні прообрази глобалізації і передумови її розгортання. 2. Загальна характеристика теорій конвергенції, модернізації та індустріального суспільства. 3. Поняття модернізації. Культура модерніти та її основні цінності. 4. Змістовне ядро модерніти. Модернізація у змістовному та формальному сенсі. 5. Загальна характеристика теорій глобалізації. 		0,5
3	Типи глобалізаційних теорій <ol style="list-style-type: none"> 1. С-системна теорія Валлерстайна. 2. Теорії глобальної системи. Роботи Гиденса та Склера 3. Теорії глобальної соціальності. Роботи Р. Робертсона, У. Бека, Г. Тернборна. 4. Теорії детериторіалізації. Роботи А. Аппадурі, М. Уотеса. 5. Пост-глобалізація та дискурс віртуалізації. Роботи Й. Баргельсона, Д. Іванова 	4	1
Розділ 2. Прояви глобалізації			
4	Економічна та політична глобалізація <ol style="list-style-type: none"> 1. Феномен економічної глобалізації у площині соціологічного аналізу. 2. Економічна глобалізація і модернізація. 3. Соціальні наслідки економічної глобалізації. 4. Соціологія глобального менеджменту 5. Соціологічний вимір політичної глобалізації. 6. Постнаціональна політика та інституціональні зміни у світовій політиці. 7. Нові соціальні рухи і формування транснаціонального громадянського суспільства. 8. Поняття глобального громадянства. 	2	0,5

5	<p>Культурна глобалізація. Наука та освіта в умовах глобалізації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прояви та тенденції культурної глобалізації. 2. Передумови становлення і тенденції розгортання культурної глобалізації. 3. Культурна ідентичність у добу глобалізації. 4. Постматеріальні цінності. 5. Поняття мультикультуралізму. 6. Релігії та глобальна етика 7. Культурна структура світового суспільства та культурні стилі його акторів 8. Світове суспільство як суспільство знань. Глобалізація науки. 9. Дифузна модель глобалізації науки. Модель взаємодії. 10. Поняття глобальної інтелектуальної еліти. 11. Глобалізація освіти. Освічені люди як головний ресурс суспільства знань. 12. Правова основа глобалізації освіти. 13. Болонський процес як приклад глобалізаційних тенденцій у сфері освіти. 	2	0,5
6	<p>Сім'я та індивід в умовах глобалізації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив глобалізації на сім'ю і родинні відносини. 2. Трансформація європейської моделі сімейного життя. 3. Репродуктивність та статеві стосунки. 4. Традиційна сім'я і сім'я рефлексивного модерну. Роздільні («шпагатні») сім'ї. Інтеркультурний шлюб. Одностатеві шлюби. 5. Індивід у глобалізованих і глокалізованих контекстах. 6. Проблема ідентичності в умовах глобалізації. <p>Глобалізація та споживання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глобалізація та моделі споживання. 2. Пост-модерністській вимір конс'юмерізму та його американські варіанти 3. Концепція Бодріяра «споживацького екстазу» та «екстаз-системи». Карнавалізація суспільства та концепція утіхи (задоволення). 4. Глобалізація та «дискурс харчування». Індустрія харчування та ресторанний бізнес. 5. Віртуальний світ споживання. 	2	
7	<p>СМІ та глобалізація</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Три основних підходи у вивченні СМІ та глобалізації. 2. Теорія МакЛюєна. 3. Теорія М. Кастельса. Поняття мережевого суспільства. 	2	
8	<p>Глобалізація та тероризм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття тероризму. 2. Основні умови появи міжнародного тероризму. Суб'єкти міжнародного тероризму. 3. Структурування терористичних груп і структура особистості сучасного терориста. 4. Старі та нові форми тероризму. Комерціалізація тероризму. Перспективи боротьби з тероризмом. 	2	1

Розділ 3. Антиглобалізм та альтернативні проекти глобалізації			
9	Антиглобалізм як соціальний рух та ідеологія 1. Поняття антиглобалізаційного руху та антиглобалізму. 2. Причини антиглобалістських виступів. Стихійні та керовані антиглобалістські виступи. 3. Основні принципи антиглобалістського руху. 4. Антиглобалізм як ідеологія	2	0,5
10	Феномен альтерглобалізму: альтернативні проекти глобалізації 1. Парадокси та принципи антиглобалізаційного руху. 2. Протиріччя антиглобалізаційного руху. 3. Гуманізація глобалізація через альтерглобалізацію. 4. Поняття альтернативних проектів глобалізації.		0,5
<i>Разом</i>		16	4

Метою семінарських занять є представлення студентами тих теоретичних знань, які були отримані ними під час лекцій, а також у результаті самостійного засвоєння рекомендованої літератури; поглиблення розуміння глобалізаційних процесів, шляхом вивчення теоретичних концепцій та аналізу емпіричних даних щодо проявів глобалізації у різних сферах або власних емпіричних розвідок з проблематики навчальної дисципліни.

Для підготовки до семінару студенти отримують перелік питань для обговорення та відповідний список літератури.

В рамках семінарів студентам пропонуються різні форми роботи: групові дискусії із зазначених у переліку питань; робота в малих групах; організація «круглого столу» на обрану студентами тематику; презентації, присвячені висвітленню того чи іншого теоретичного або емпіричного матеріалу з вивчення глобалізаційних процесів.

5. Завдання для самостійної роботи

Метою самостійної роботи студентів є опрацювання тих теоретичних знань, які були отримані ними під час лекційних занять, а також завдяки самостійному засвоєнню рекомендованої літератури та додаткових наукових джерел, самостійно знайдених студентами; більш глибокий аналіз глобалізаційних процесів та антиглобалізаційних рухів; підготовка студентів до виконання контрольних робіт, індивідуальних підсумкових проектів, написання есе.

Кожна тема навчального курсу вимагає від студентів відповідної самостійної роботи, яка включає в себе: ознайомлення з рекомендованою літературою, а також створення власного рідера з соціології глобалізації, що доповнює запропонований перелік літературних джерел; роботу з емпіричними масивами даних; саморефлексію; підготовку контрольних робіт, передбачених навчальним планом, а також підготовку до залікової письмової роботи.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Підготовка до семінарських занять	18	18
2.	Підготовка до письмової контрольної роботи, що передбачено навчальним планом	10	16
3.	Підготовка підсумкового завдання	10	16
4.	Робота з науковими джерелами	10	15
5.	Підготовка до письмової залікової роботи	10	15
Разом		58	80

Види навчальної діяльності (змішане навчання)

Лекції					
	Класифікація	Попередня підготовка	Подача нової інформації	Тренування	Зворотній зв'язок
Розділ 1. Концептуалізація глобалізації					
Тема 1. Становлення та розвиток соціології глобалізації	Вступна	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Робота кейсами; 3 • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 2. Модернізація та глобалізація як соціологічні парадигми	Оглядова	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Робота кейсами; 3 • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 3. Типи глобалізаційних теорій	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Робота кейсами; 3 • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Розділ 2. Прояви глобалізації					
Тема 4. Економічна та політична глобалізація	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Робота кейсами; 3 • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 5. Культурна глобалізація. Наука й освіта в умовах глобалізації	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Робота кейсами; 3 • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 6. Сім'я та індивід в умовах глобалізації. Глобалізація та споживання	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Робота кейсами; 3 • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 7. СМІ та глобалізація	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Робота кейсами; 3 • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Тема 8. Глобалізація та тероризм	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Робота кейсами; 3 • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу

Розділ 3. Антиглобалізм та альтернативні проекти глобалізації						
Тема 9. Антиглобалізм як соціальний рух та ідеологія	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Робота з кейсами; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу 	
Тема 10. Феномен альтерглобалізму: альтернативні проекти глобалізації	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для само-перевірки; • Робота з кейсами; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу 	

Семінари						
	Вид навчальної діяльності	Попередня підготовка	Виконання практичного завдання	Оцінювання	Рефлексія	Зворотній зв'язок
Розділ 1. Концептуалізація глобалізації						
Тема 1. Становлення та розвиток соціології глобалізації	Діяльність в аудиторії	Опитування			Діалог, групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> • Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 2. Модернізація та глобалізація як соціологічні парадигми	Діяльність в аудиторії		Завдання, що виконуються під час семінарських занять	<ul style="list-style-type: none"> • Опитування; • виконання практичного завдання 	<ul style="list-style-type: none"> • Діалог, групове обговорення; • короткі усні відповіді на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Групові консультації; • коментарі під час заняття від викладача
Тема 3. Типи глобалізаційних теорій	Діяльність в аудиторії			Контрольна робота		
Розділ 2. Прояви глобалізації						
Тема 4. Економічна та політична глобалізація	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> • Пошук відповідей на питання; • різномірне ві індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проект тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Усна відповідь; • виконання практичного завдання 	Розроблення нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> • оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Тема 5. Культурна глобалізація. Наука й освіта в умовах	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> • Пошук відповідей на питання; • різномірне ві індивідуальні та 	<ul style="list-style-type: none"> • Усна відповідь; • виконання практичного завдання 	Розроблення нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> • оцінювання викладачем результатів групової співпраці

глобалізації			групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)			
Тема 6. Сім'я та індивід в умовах глобалізації. Глобалізація та споживання	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> ● Пошук відповідей на питання; ● різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Усна відповідь; ● виконання практичного завдання 	Розроблення нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> ● оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Тема 7. СМІ та глобалізація	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> ● Пошук відповідей на питання; ● різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Усна відповідь; ● виконання практичного завдання 	Розроблення нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> ● Автоматизовані тести для самоконтролю; ● оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Тема 8. Глобалізація та тероризм	Онлайн-діяльність		<ul style="list-style-type: none"> ● Пошук відповідей на питання; ● різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Усна відповідь; ● виконання практичного завдання 	Розроблення нотаток до лекцій	<ul style="list-style-type: none"> ● оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Розділ 3. Антиглобалізм та альтернативні проєкти глобалізації						
Тема 9. Антиглобалізм як соціальний рух та ідеологія	Діяльність в аудиторії		Завдання, що виконуються під час семінарських занять	<ul style="list-style-type: none"> ● Опитування; ● виконання практичного завдання 	<ul style="list-style-type: none"> ● Діалог, групове обговорення; ● короткі усні відповіді на питання 	<ul style="list-style-type: none"> ● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 10. Феномен альтерглобалізму: альтернативні проєкти глобалізації	Діяльність в аудиторії		Завдання, що виконуються під час семінарських занять	<ul style="list-style-type: none"> ● Опитування; ● виконання практичного завдання 	<ul style="list-style-type: none"> ● Діалог, групове обговорення; ● короткі усні відповіді на питання 	<ul style="list-style-type: none"> ● Групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача

6. Індивідуальні завдання
Не передбачено навчальним планом

7. Методи навчання

Лекції, пояснення, бесіди, дискусії, діалог, групове обговорення; короткі усні відповіді на питання, групові консультації; коментарі під час заняття від викладача, робота з навчальною та науковою літературою.

8. Методи контролю

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю. Кожна окрема тема курсу передбачає використання різних видів роботи: самостійну роботу, виступи на семінарських заняттях, участь у дискусіях, написання письмових контрольних робіт; виконання тестових завдань, написання есе, підготовка підсумкових робіт у вигляді дослідження

9. Схема нарахування балів

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий семестровий контроль (залік)	Сума
Розділ 1			Розділ 2					Розділ 3		40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
- Виконання тестових завдань (до 20 балів) - Робота із базовими текстами (до 10 балів)			- Виконання науково-дослідницьких проектів (до 20 балів) - Робота із базовими текстами (до 10 балів)					Відповіді на заняттях (до 5 балів)			
30 балів (мінімальна кількість балів – 20)			30 балів (мінімальна кількість балів – 20)					5 балів (мінімальна кількість балів – 2)			

Усі студенти допускаються до заліку.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
80-89	
70-79	
60-69	
50-59	
1-49	не зараховано

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Робота на семінарах

4 бали – послідовний, логічний, обґрунтований виклад матеріалу; вміння вільно формулювати та аргументувати висновки, застосовувати отримані знання до аналізу конкретних соціальних ситуацій.

2 бал – неповний виклад матеріалу; вміння систематизувати й узагальнювати інформацію, але неспроможність її аналізувати й формулювати аргументовані висновки.

0 балів – спрощений і неповний виклад матеріалу з допущенням помилок; не вміння систематизувати й узагальнювати інформацію.

Контрольна робота, що передбачена навчальним планом.

Завдання до контрольної роботи представлено в вигляді написання есе за темою «Глобалізація повсякденності» (з використанням базових теорій глобалізації)

Залікова робота. Виконання завдань залікової роботи оцінюється за 40-бальною шкалою, виходячи з таких критеріїв:

35-40 балів – знання програмного матеріалу мають системний характер; повний, правильний, послідовний, логічний виклад матеріалу з відсутністю помилок; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

31-34 бали – знання й розуміння програмного матеріалу в повному обсязі; повний, послідовний, логічний, аргументований виклад матеріалу; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; допущені незначні помилки не впливають в цілому на загальне вирішення завдань.

21-30 балів – знання й розуміння тільки основного програмного матеріалу; спрощений і неповний виклад матеріалу, коли завдання в основному виконані, але студент не володіє матеріалом глибоко, його знання мають розрізнений характер; здатність до систематизації й узагальнення інформації, але неспроможність її аналізувати та формулювати аргументовані висновки; допущені окремі помилки, що вплинули на загальне вирішення завдань.

11-20 балів – знання й розуміння основного програмного матеріалу мають поверховий характер; спрощений і непослідовний виклад матеріалу; здатність до систематизації й узагальнення інформації, але неспроможність самостійно робити висновки; допущені суттєві помилки, що вплинули на загальне вирішення завдань.

0-9 балів – знання й розуміння основного програмного матеріалу мають неповний характер; спрощений і неповний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок; нездатність до систематизації й узагальнення інформації; допущені суттєві помилки, що значною мірою вплинули на загальне вирішення завдань.

10. Рекомендована література

Основна література

1. Соціологія глобалізації : навчальний посібник / за ред. М. Д. Култаєвої Харків : ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2007.
2. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / пер. з англ. Київ : Ваклер, 2007. 304 с
3. Саїд Е. Культура й імперіялізм. Київ : Критика, 2007.
4. Саїд Е. Статті. <https://commons.com.ua/uk/authors/sayid-edvard/>
5. Giddens Anthony. *Runaway World: How Globalization is Reshaping Our Lives*. London : Profile, 1999.
6. Wallerstein I. The West, Capitalism, and the Modern World-System' in Review. 1992 Vol. 15 № 4. Pp. 561-619.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Youtube: “World Without Walls” https://www.youtube.com/watch?v=As3pWXoq_as

Youtube video: “Hidden Faces of Globalization”

Частина 1

<https://www.youtube.com/watch?v=8Bhodyt4fmU&list=PLm4RGa6Hu1YmUXG4Ub5IjjIoWdZ4Dybmp>

Частина 2 https://www.youtube.com/watch?v=a0IBM7_BvTw

Youtube: “Black Friday Shopping Chaos” <https://www.youtube.com/watch?v=-xL8rE9DT4g>